

Barnbidrag

En vägledning är i första hand ett stöd för Försäkringskassans medarbetare vid ärendehandläggning och utbildning. Den innehåller en samlad information om vad som gäller på det aktuella området, uppdelat på tillämpnings- och metodstödsavsnitt.

En vägledning kan innehålla beskrivningar av

- författningsbestämmelser
- allmänna råd
- förarbeten
- rättspraxis
- JO:s beslut

En vägledning kan även innehålla beskrivningar av hur man ska handlägga ärenden på det aktuella området och vilka metoder som då ska användas.

Vägledningarna uppdateras fortlöpande. Ändringar arbetas in i den elektroniska versionen. Den elektroniska versionen hittar du på [http://www.forsakringskassan.se/Om Försäkringskassan/Dina rättigheter och skyldigheter/Vägledning och rättsliga ställningstaganden – Vägledning](http://www.forsakringskassan.se/Om_Forsakringskassan/Dina_rattigheter_och_skyldigheter/Vagledning_och_rattsliga_stallningstaganden_-_Vagledning).

Du som arbetar på Försäkringskassan hittar dem också på Fia.

Upplysningar: Försäkringskassan
Rättsavdelningen

Innehåll

Förkortningar	5
Sammanfattning.....	6
Läsanvisningar	7
1 Inledning	8
2 Försäkrad och gällande skydd	9
3 Allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg	10
3.1 Allmänt barnbidrag.....	10
3.1.1 Ändrade förhållanden.....	10
3.1.2 Adoption av barn från utlandet.....	10
3.1.3 Bestämmande av tidpunkt när de blivande adoptivföräldrarna fick barnet i sin vård.....	11
3.1.4 Barnbidrag för medföljande barn vid adoption utanför EES-området och Schweiz.....	11
3.1.5 Barn som saknar vårdnadshavare i Sverige.....	11
3.1.6 Ensamkommande barn som söker asyl i Sverige	11
3.1.7 Växelvist boende.....	13
3.1.8 Rätt till barnbidrag när barnet går i skolan utomlands.....	13
3.2 Förlängt barnbidrag.....	13
3.2.1 Vem lämnar uppgifter om barns skolgång?.....	14
3.2.2 Om studier avbryts.....	14
3.2.3 Om studier återupptas	14
3.2.4 Skolgång utomlands	14
3.3 Flerbarnstillägg	14
3.3.1 Sammanräkning av barn.....	15
3.3.2 Metodstöd – sammanräkning av barn	16
3.3.3 Barn som har fyllt 16 år.....	16
3.4 Förmåner av motsvarande karaktär.....	18
4 Bidragsmottagare	19
4.1 Allmänt barnbidrag.....	19
4.1.1 Gemensam vårdnad	19
4.1.2 Ensam vårdnad.....	20
4.1.3 Omyndig förälder	20
4.1.4 Vad gäller om barnet bor varaktigt tillsammans med endast en förälder?	20
4.1.5 Bedömning av barnets faktiska boende.....	21
4.1.6 Delat barnbidrag när barnet bor växelvis.....	21
4.1.7 Anmälan om delat allmänt eller förlängt barnbidrag	21
4.1.8 Utbetalning till fel förälder	21
4.2 Förlängt barnbidrag.....	22
4.2.1 Barn som har fyllt 18 år.....	22
4.3 Flerbarnstillägg	23
4.3.1 Sammanräkning av barn.....	23
4.3.2 Mottagare av flerbarnstillägg	23
4.3.3 Barn som har fyllt 16 år.....	24
4.4 Bidragsmottagare för ensamkommande barn	24

4.5	Särskilda undantag för allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg.....	25
4.5.1	<i>En förälder kan inte delta i vårnaden.....</i>	25
4.5.2	<i>Ett barn är placerat i ett familjehem genom socialnämnd.....</i>	25
4.5.3	<i>Metodstöd – socialnämndens begäran.....</i>	26
4.5.4	<i>Ett barn är placerat i ett enskilt hem av annan än socialnämnd.....</i>	26
4.5.5	<i>Information till socialnämnden.....</i>	27
4.5.6	<i>Särskilda skäl.....</i>	27
4.5.7	<i>Stödboende eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten.....</i>	27
4.5.8	<i>Metodstöd – socialtjänstens beslut.....</i>	28
4.6	Övergångsbestämmelser.....	28
5	Beräkning och utbetalning	30
5.1	Beräkning.....	30
5.1.1	<i>Hur beräknas flerbarnstillägg vid delat allmänt och förlängt barnbidrag?</i>	30
5.2	Utbetalning.....	32
5.2.1	<i>Allmänt barnbidrag.....</i>	32
5.2.2	<i>Förlängt barnbidrag.....</i>	32
5.2.3	<i>Flerbarnstillägg</i>	33
5.2.4	<i>Förlust av bidrag</i>	33
5.2.5	<i>Preskription</i>	33
6	Övriga bestämmelser	34
6.1	Anmälningsskyldighet	34
6.1.1	<i>Allmänt barnbidrag.....</i>	34
6.1.2	<i>Flerbarnstillägg</i>	34
6.1.3	<i>Förlängt barnbidrag.....</i>	34
6.1.4	<i>Barn som vårdas i hem för vård eller boende.....</i>	34
6.2	Ansökan	35
6.2.1	<i>Ansökan om barnbidrag som familjeförmån</i>	35
6.2.2	<i>Metodstöd – utredningsblankett.....</i>	35
6.3	Återbetalningsskyldighet	35
6.4	Utredning och uppgiftsskyldighet.....	36
6.5	Om beslut.....	36
6.5.1	<i>Underrättelse om beslut.....</i>	36
	Källförteckning.....	37

Förkortningar

ABBL	Lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag
BBF	Barnbidragsförordningen (1986:386)
CSN	Centrala studiestödsnämnden
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EG	Europeiska gemenskapen
EU	Europeiska unionen
FBBL	Lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag
FKAR	Försäkringskassans allmänna råd
FKFS	Försäkringskassans författningssamling
FKRS	Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden
FL	Förvaltningslagen
FÖD	Försäkringsöverdomstolen
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
KRNG	Kammarrätten i Göteborg
KRNS	Kammarrätten i Stockholm
KRSU	Kammarrätten i Sundsvall
NJA	Nytt juridiskt arkiv
Prop.	Proposition
RAR	Riksförsäkringsverkets allmänna råd
RFV	Riksförsäkringsverket
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SFB	Socialförsäkringsbalken

Sammanfattning

Denna vägledning är tänkt att vara ett stöd i det dagliga arbetet på Försäkringskassan och att bidra till att bestämmelserna i socialförsäkringsbalken (SFB) om barnbidrag tillämpas på ett riktigt sätt.

Vägledningen beskriver reglerna för barnbidrag som betalas ut i form av allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg.

I övrigt beskrivs bland annat bestämmelserna om utbetalning, anmälningsskyldighet, återbetalningsskyldighet, utredning och uppgiftsskyldighet samt beslut.

I vägledningen finns exempel och metodstöd som ska göra det lättare att förstå och hantera de bestämmelser som finns kring barnbidrag.

Läsanvisningar

Denna vägledning ska vara ett stöd för Försäkringskassans medarbetare i handläggningen och vid utbildning.

Vägledningen redovisar och förklarar lagar och andra bestämmelser. Den redogör för de delar av lagens förarbeten som är särskilt viktiga för att förstå hur lagen ska tillämpas. Den redogör också för rättspraxis och för Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden.

Vägledningen innehåller också metodstöd, vilket är en beskrivning av hur man handlägger ärenden och vilka metoder som då ska användas för att åstadkomma både effektivitet och kvalitet.

Hänvisningar

I vägledningen finns hänvisningar till lagar, förordningar, föreskrifter, allmänna råd, rättsliga ställningstaganden, rättsfall och interna styrdokument som till exempel andra vägledningar. Hänvisningarna är antingen angivna i löpande text eller inom parentes i direkt anslutning till den mening eller det stycke de gäller. Sist i vägledningen finns en källförteckning som redovisar de lagar, förordningar, domar med mera som nämns i vägledningen.

Exempel

Vägledningen innehåller också exempel. De är komplement till beskrivningarna och åskådliggör hur en regel ska tillämpas.

Historikbilaga

Denna vägledning har reviderats. I historikbilagan finns en kortfattad beskrivning av de sakliga ändringar som gjorts i respektive version av vägledningen. Genom att läsa historikinformationen får du en överblick över de viktigaste nyheterna i den här versionen.

Att hitta rätt i vägledningen

I vägledningen finns en innehållsförteckning. Den är placerad först och ger en översiktsbild av vägledningens kapitel och avsnitt. Med hjälp av fliken "Bokmärken" i vänsterkanten kan du navigera mellan avsnitten. Det finns också en sökfunktion för att hitta enstaka ord och begrepp.

1 Inledning

Barnbidrag betalas ut i form av allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg som är statliga bidrag för barn. Bidragen regleras i 15–16 kap. SFB.

I Riksförsäkringsverkets (RFV) allmänna råd (RAR 2002:7) om barnbidrag ger Försäkringskassan rekommendationer om tillämpningen av 15 kap. 2 § SFB.

2 Försäkrad och gällande skydd

För att en förälder och barn ska ha rätt till barnbidrag krävs att båda

- är försäkrade i Sverige
- omfattas av det svenska socialförsäkringsskyddet
- uppfyller de särskilda förmånsvillkoren

(4 kap. 3 § SFB)

Barnbidrag är en bosättningsbaserad förmån. Därför är huvudregeln att en person måste vara bosatt i Sverige för att anses vara försäkrad för barnbidrag (jfr 5 kap. SFB). Du kan läsa mer om villkoren för att vara försäkrad för bosättningsbaserade förmåner i avsnitt 3.4.1 i vägledning 2017:1 *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal – Försäkringskassans uppdrag vad gäller vissa gemensamma gränsöverskridande frågor*.

Men det räcker inte med att personen är försäkrad i Sverige, utan han eller hon måste också uppfylla de andra villkoren för barnbidrag enligt 5–7 kap. SFB (jfr 4 kap. 3 § andra stycket SFB). Ett exempel på ett sådant villkor är att den som behöver ha uppehållstillstånd i Sverige måste ha ett sådant. Det finns också särskilda bestämmelser vid utlandsvistelse. Du kan läsa mer om de bestämmelserna för bosättningsbaserade förmåner i avsnitt 3.4.4-3.4.6 i vägledning 2017:1.

När det är fler länder än Sverige inblandade, kan Försäkringskassan också behöva ta hänsyn till olika internationella regelverk som exempelvis EU:s förordningar, avtal om social trygghet och andra avtal som Sverige har ingått med andra länder. Det kan innebära att bestämmelserna i SFB inte kan upprätthållas i en viss situation. Du kan läsa mer om det i kapitel 2 i vägledning 2017:1.

Barnbidrag ingår i förordning 883/2004 sakområde. Vad det innebär kan du läsa mer om i kapitel 2 och avsnitt 10.2.9 och 10.4 i vägledning 2017:1.

Barnbidrag ingår i följande avtal om social trygghet som Sverige har med andra länder:

- Konvention den 30 mars 1978 mellan Sverige och Jugoslavien om social trygghet
- Konvention den 4 januari 1980 mellan Sverige och Marocko om social trygghet
- Konvention den 30 juni 1982 mellan Sverige och Staten Israel om social trygghet
- Konvention den 9 februari 1988 mellan Sverige och Kap Verde om social trygghet
- Konvention den 30 juni 1978 mellan Sverige och Turkiet om social trygghet, i den lydelse som följer av tilläggsöverenskommelsen den 3 juni 1997 och tilläggskonventionen den 26 augusti 2004.

Vad det innebär kan du läsa mer om i kapitel 2 och 13-15 i vägledning 2017:1.

3 Allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg

I detta kapitel beskrivs de regler som gäller för barnbidrag som betalas ut i form av

- allmänt barnbidrag
- förlängt barnbidrag
- flerbarnstillägg.

Läs mer om vem eller vilka som kan vara bidragsmottagare och hur anmälan om bidragsmottagare ska göras för allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg i kap. 4 Bidragsmottagare.

3.1 Allmänt barnbidrag

Allmänt barnbidrag betalas ut för barn från och med månaden efter barnets födelse (15 kap. 3 § SFB).

Allmänt barnbidrag betalas ut till och med det kvartal då barnet fyller 16 år (15 kap. 4 § SFB).

3.1.1 Ändrade förhållanden

Om det inträffar något som påverkar rätten till barnbidrag, ska bidraget betalas ut eller sluta betalas ut för barnet från och med månaden efter förändringen (15 kap. 13 § SFB).

Det får inte finnas något uppehåll i ersättningsperioder av familjeförmåner på grund av ändring av primärt behörig institution eller bedömning av tillämplig lagstiftning (artikel 59 förordning 987/2009). Det innebär att i de situationer rätten till barnbidrag uppstår den 1:a dagen i en månad, och familjen haft rätt till familjeförmåner månaden före i det andra medlemslandet, så kan inte nationella bestämmelser upprätthållas om att ändrade förhållanden som påverkar rätten till barnbidrag får verkan från och med månaden efter förändringen (15 kap. 13 § SFB). Det skulle innebära att det uppstår ett "glapp" i utbetalningarna. Rätt till bidrag finns i stället från och med den månad när rätten uppstår. Detta gäller endast i relation till EU/EES-länder och Schweiz.

Mer finns att läsa i vägledning (2004:8) EU-familjeförmåner.

3.1.2 Adoption av barn från utlandet

Blivande adoptivföräldrar som har tagit emot ett barn som inte är svensk medborgare och som inte är bosatt här i landet när de får barnet i sin vård, likställs med föräldrar i fråga om rätten att få barnbidrag (16 kap. 11 § SFB). Detsamma gäller blivande adoptivföräldrar som har tagit emot ett barn som söker asyl eller uppehållstillstånd i Sverige.

Ett barn ska vara bosatt i Sverige för att barnbidrag ska kunna betalas ut. Om de blivande adoptivföräldrarna får barnet i sin faktiska vård i utlandet anses barnet vara bosatt i Sverige från och med den tidpunkten (FÖD 1987:50). I detta mål har FÖD ansett att de blivande adoptivföräldrarna fått barnet i sin faktiska vård vid tidpunkten för det utländska adoptionsbeslutet.

Det krävs ett medgivande från socialnämnden om adoption och uppgift om när de blivande adoptivföräldrarna fick barnet i sin faktiska vård, för att Försäkringskassan ska kunna betala ut barnbidrag.

Barnbidraget betalas då ut från och med månaden efter den månad då de blivande adoptivföräldrarna fick barnet i sin vård (15 kap. 13 § SFB).

3.1.3 Bestämmande av tidpunkt när de blivande adoptivföräldrarna fick barnet i sin vård

Om de blivande adoptivföräldrarna lämnar uppgift muntligt om när de fick barnet i sin vård, godtar du uppgiften om den inte framstår som uppenbart orimlig. Uppgiften ska lämnas på heder och samvete (110 kap. 4 § andra stycket och 13 § SFB).

När uppgiften lämnas muntligt ska du informera om att den lämnas på heder och samvete. Du ska även dokumentera i journalen att du lämnat den informationen.

3.1.4 Barnbidrag för medföljande barn vid adoption utanför EES-området och Schweiz

Det kan inträffa att de blivande adoptivföräldrarna måste stanna utomlands i mer än sex månader på grund av reglerna i adoptionslandet. Om de då har med sig ett eller flera barn ska de få dispens från regeln om att det inte går att få barnbidrag om man vistas i utlandet längre än sex månader. Det gäller hela utlandsvistelsen.

Det gäller under förutsättning att familjen återvänder till Sverige direkt efter det att föräldern eller föräldrarna har tagit emot barnet i syfte att adoptera det. Föräldern eller föräldrarna måste ansöka för att få dispens. Den särskilda dispensmöjligheten framgår av 5 kap. 18 § SFB.

3.1.5 Barn som saknar vårdnadshavare i Sverige

Det kan hända att barn som bor i Sverige saknar vårdnadshavare här. Den tidigare vårdnadshavaren kan exempelvis ha avlidit eller barnet kan ha kommit till Sverige utan vårdnadshavare för att bo hos någon anhörig.

Rätten till barnbidrag uppkommer först när någon blivit förordnad som vårdnadshavare för ett barn. Barnbidrag kan därför inte betalas ut för tiden innan, även om den som förordnas som vårdnadshavare faktiskt har vårdat barnet redan då. (HFD 2014 ref. 45).

3.1.6 Ensamkommande barn som söker asyl i Sverige

Rätt till allmänt barnbidrag och förlängt barnbidrag finns för ensamkommande barn som

- har beviljats uppehållstillstånd och
- anses bosatta i Sverige samt
- har en särskild förordnad vårdnadshavare som kan vara bidragsmottagare av det allmänna eller det förlängda barnbidraget eller
- är placerade i ett familjehem av socialnämnden. (5 kap. 12 §, 15 kap. 2 §, 16 kap. 2 § och 106 kap. 6 § SFB och HFD 2014 ref. 45).

Bidragen betalas ut från och med månaden efter att ovanstående villkor är uppfyllda (15 kap. 13 § SFB).

Om ett uppehållstillstånd beviljas retroaktivt för ett barn kan också bidraget betalas ut retroaktivt, dock högst för tre månader före det datum då uppehållstillståndet beviljades (5 kap. 12 § SFB).

Bidraget ska i normalfall inte betalas ut när det för samma tid har betalats ut dagersättning av Migrationsverket. Läs mer i avsnitt 3.4. Dagersättning är en förmån enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. och räknas som en förmån av motsvarande karaktär.

Det förekommer att ensamkommande barn vårdas i hem för vård eller boende inom socialtjänsten och att socialnämnden begär att kommunen som svarar för vårdkostnaden ska få bidraget. Under sådan förutsättning kan kommunen få bidraget endast om barnet har en särskilt förordnad vårdnadshavare. (HFD 2014 ref. 45 och 106 kap. 7 § SFB).

Om socialnämnden har placerat barnet i ett familjehem ska nämnden lämna en begäran till Försäkringskassan för att bidrag ska betalas till familjehemsföräldern (106 kap. 6 § SFB).

Läs mer om vem som kan vara bidragsmottagare för ensamkommande barn i avsnitt 4.4.

Exempel

Lydia kommer ensam till Sverige den 29 november, söker uppehållstillstånd hos Migrationsverket och får en god man utsedd.

Den 5 december beviljas Lydia uppehållstillstånd retroaktivt från den 29 november och placeras i ett familjehem av socialnämnden den 15 december.

Den 15 januari skickar socialnämnden en begäran till Försäkringskassan om att familjehemsföräldern, hos vilken Lydia har placerats, ska få det allmänna barnbidraget för Lydia och information om vem som är familjehemsförälder.

Rätten till allmänt barnbidrag uppkommer först när Lydia är placerad i familjehemmet och när socialnämnden har lämnat en begäran om utbetalning till Försäkringskassan. Barnbidraget kan därför betalas ut till familjehemsföräldern från och med februari.

Exempel

Sasha kommer ensam till Sverige den 3 april, söker uppehållstillstånd hos Migrationsverket och får en god man utsedd.

Den 16 oktober beviljas Sasha uppehållstillstånd retroaktivt från den 3 april och han får en särskilt förordnad vårdnadshavare enligt föräldrabalken den 5 november.

Genom Skatteverket får Försäkringskassan veta att Sasha har fått en vårdnadshavare som kommer att vara hans bidragsmottagare.

Eftersom bidraget inte kan betalas ut retroaktivt för tiden innan en särskild förordnad vårdnadshavare hade utsetts, betalas barnbidraget ut till Sashas bidragsmottagare från och med december.

3.1.7 Växelvist boende

Begreppet växelvist boende används i samma betydelse som när det gäller underhållsstöd. Barnet måste vistas minst 12 dygn i genomsnitt per månad hos respektive förälder för att det ska vara ett växelvist boende. Läs mer om växelvist boende i vägledning (2001:9) Underhållsstöd.

3.1.8 Rätt till barnbidrag när barnet går i skolan utomlands

Barn som vistas utomlands utan sina föräldrar och där fullgör obligatorisk skolgång bör anses vara bosatta i Sverige om de åker hem till sina föräldrar i Sverige vid längre lov eller uppehåll i undervisningen (RAR 2002:7 om barnbidrag till 15 kap. 2 § SFB). Därför har de rätt till barnbidrag.

Vad räknas som obligatorisk skolgång?

Ett barn som går i skolan utomlands anses fullgöra obligatorisk skolgång om ett av följande kriterier är uppfyllda:

- skolan barnet går i är obligatorisk i det andra landet
- barnet har skolplikt i Sverige.

Skolplikten i Sverige varar från och med höstterminen det år när barnet fyller sex år till utgången av vårterminen i årskurs tio (7 kap. 10 och 12 §§ skollagen [2010:800]). Många länder har tidigare skolstart än Sverige och fler än tio årskurser. Det innebär att barn som inte har skolplikt i Sverige ändå kan anses fullgöra obligatorisk skolgång utomlands. Omvänt kan ett barn som går i en skola som inte är obligatorisk i det andra landet ändå anses fullgöra obligatorisk skolgång om barnet har skolplikt i Sverige på grund av sin ålder.

Orsaken till att barnet går i skolan utomlands har betydelse för rätten till barnbidrag

Barnets skolgång ska vara anledningen till utlandsvistelsen, och barnet måste ha varit bosatt i Sverige när skolgången utomlands påbörjades. Ett barn som går kvar i skolan i det andra landet efter att föräldrarna flyttat till Sverige, anses däremot inte vara bosatt i Sverige. Detta gäller även om barnet enligt folkbokföringslagen (1991:481) blir folkbokfört i Sverige tillsammans med föräldrarna.

Skolgången utomlands får inte bero på att en av föräldrarna arbetar utomlands. Om bara den ena föräldern bor i Sverige och barnet bor stadigvarande tillsammans med den andra föräldern i det andra landet, kan varken barnet eller den andra föräldern anses bosatt i Sverige.

3.2 Förlängt barnbidrag

Förlängt barnbidrag betalas ut för barn som går i grundskolan, sameskolan, eller internationell skola på grundskolenivå. Även barn som går i grundsärskolan, gymnasiesärskolan eller specialskolan har rätt till förlängt barnbidrag. (15 kap. 5 § SFB).

I tidigare gällande lagstiftning fanns en rätt till förlängt barnbidrag för elever som deltar i motsvarande utbildning i en fristående skola som är statsunderstödd eller som står under statlig tillsyn. Vid införandet av SFB togs denna rätt bort (jfr. nuvarande bestämmelse i 15 kap. 5 § SFB). Barn som fullgör sin skolplikt i särskilda ungdomshem inom Statens Institutionsstyrelse (SIS) har alltså inte längre rätt till förlängt barnbidrag. SIS är en statlig myndighet som bedriver individuellt anpassad tvångsvård och verkställer slutna ungdomsvård i samverkan med socialtjänsten.

Ett barn har rätt till förlängt barnbidrag från och med kvartalet efter det han eller hon har fyllt 16 år (15 kap. 5 § SFB).

Det finns ingen övre åldersgräns för rätten till förlängt barnbidrag. Bidraget betalas ut till och med den månad barnet slutför utbildningen eller avbryter studierna (15 kap. 7 § SFB).

3.2.1 Vem lämnar uppgifter om barns skolgång?

En skolhuvudman ska lämna de uppgifter som behövs i fråga om förlängt barnbidrag (110 kap. 37 § SFB). Uppgifterna kan gälla barn som är fördröjda i sin skolgång, om barnet genomgår sådan utbildning som avses i 15 kap. 5 § SFB. Även studieavbrott ska anmälas av skolan.

Uppgifterna ska lämnas av huvudmannen på fastställd blankett (FK 2535) till Försäkringskassan (Försäkringskassans föreskrifter [FKFS 2007:7] om förlängt barnbidrag).

3.2.2 Om studier avbryts

Om ett barn avbryter de studier som har grundat rätten till förlängt barnbidrag under läsåret ska bidragsmottagaren utan dröjsmål anmäla detta till Försäkringskassan (6 § BBF).

3.2.3 Om studier återupptas

Om ett barn återupptar sina studier får han eller hon rätt till förlängt barnbidrag från och med månaden efter studierna återupptas (15 kap. 13 § SFB). Anmälan om återupptagna studier ska göras av den skola där barnet studerar till Försäkringskassan (110 kap. 37 § SFB och FKFS 2007:7).

3.2.4 Skolgång utomlands

Förlängt barnbidrag kan betalas ut för ett barn som går i skola utomlands om

- skolan får svenskt statsbidrag och
- utbildningen i huvudsak motsvarar svensk grundskola (15 kap. 6 § SFB).

Vilka skolor som avses här framgår av förordningen (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar.

Ett barn som går i en sådan skola utomlands bör anses som bosatt i Sverige om det återvänder till föräldrarna i Sverige vid längre lov eller uppehåll i undervisningen (RAR 2002:7).

Förlängt barnbidrag kan betalas ut för ett barn som går i skolan i ett EU/EES-land eller Schweiz, trots att skolan inte tar emot svenskt statsbidrag. Skolan måste däremot uppfylla kravet på att utbildningen i huvudsak ska motsvara svensk grundskola. (15 kap. 6 § SFB i förhållande till likabehandlingsprincipen i förordning 883/2004.)

Det krävs en ansökan från en förälder för att Försäkringskassan ska kunna betala ut förlängt barnbidrag för barn som går i skola utomlands (110 kap. 6 § SFB).

3.3 Flerbarnstillägg

Flerbarnstillägg betalas automatiskt ut till den som får allmänt barnbidrag för minst två barn (15 kap. 8 § SFB). Någon ansökan eller anmälan behövs inte.

Om det allmänna barnbidraget inte längre betalas ut för alla de barn som flerbarnstillägget avser, betalas tillägget ut till barnens vårdnadshavare. Om alla barn som berättigar till flerbarnstillägget är myndiga, eller om barnen saknar vårdnadshavare, betalas tillägget ut till den eller de föräldrar som barnen stadigvarande bor ihop med. (16 kap. 13 § SFB)

Flerbarnstillägg betalas ut från och med månaden efter den månad då barnet fötts eller då något annat har hänt som gör att rätten till bidraget finns (15 kap. 3 och 13 §§ SFB).

Exempel

En familj får sitt andra barn den 10 april. Allmänt barnbidrag betalas ut till mamman för det första barnet.

Från och med maj månad finns rätten till allmänt barnbidrag för det andra barnet och flerbarnstillägg för de två barnen tillsammans.

3.3.1 Sammanräkning av barn

Två föräldrar som bor ihop och som båda får allmänt barnbidrag eller förlängt barnbidrag, får räkna ihop barnen vid beräkning av flerbarnstillägg. Det gäller också om de har barn över 16 år som bedriver studier som ger rätt till studiehjälp.

Föräldrarna måste också uppfylla **ett** av följande villkor. De ska

- vara gifta med varandra och bo ihop stadigvarande, eller
- vara sambor och tidigare ha varit gifta med varandra (15 kap. 9 och 12 §§ SFB), eller
- vara sambor och ha eller ha haft barn gemensamt (15 kap. 9 och 12 §§ SFB).

Till den här gruppen räknas också de som har eller har haft ett registrerat partnerskap. Registrerat partnerskap jämställs med ingånget äktenskap (2 och 3 §§ lagen [2009:260] om upphävande av lagen [1994:1117] om registrerat partnerskap).

Med sambor avses två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll (1 § första stycket sambolagen). När det i lag eller annan författning talas om sambor eller personer som bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden eller används liknande uttryck, avses därmed sambo enligt första stycket (1 § andra stycket sambolagen). Det innebär att endast två föräldrar får räkna samman sina barn för flerbarnstillägg, även om det finns fler föräldrar som bor tillsammans och har gemensamt hushåll.

Barn som vårdas i ett stödboende eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten får inte räknas samman med andra barn i familjen vid bedömningen av flerbarnstillägg. Detsamma gäller barn som placerats i ett familjehem genom socialnämnden eller barn som placerats i ett enskilt hem av någon annan än socialnämnden. (15 kap. 10 § SFB).

Barn som har sitt boende inom kommunen, exempelvis på flyktingförläggning eller i gruppboende, får inte heller räknas med för flerbarnstillägg, även om det allmänna barnbidraget betalas till en eller två vårdnadshavare. Dessa barn likställs med barn i familjehem eller barn i hem för vård eller boende som avses i 106 kap. 6 och 7 §§ SFB, vad gäller tillämpningen av 15 kap. 9 § SFB. (15 kap. 10 § SFB). Flerbarnstillägget är ett familjeanknutet stöd till barnfamiljer.

Rätten att räkna samman barn vid beräkningen av flerbarnstillägg upphör när föräldrarna inte längre stadigvarande bor ihop.

3.3.2 Metodstöd – sammanräkning av barn

Ett barn som har fyllt 18 år eller har gift sig får förlängt barnbidrag utbetalt till sig själv, se avsnitt 4.2.1.

Om barnet även i fortsättningen ska berättiga tidigare bidragsmottagare till flerbarnstillägg på grund av skolgång kan barnet och tidigare bidragsmottagare registreras som sammanboende. Om tidigare bidragsmottagare är registrerad som sammanboende med annan eller om barnet är bidragsmottagare för eget barn måste flerbarnstillägg betalas ut manuellt.

3.3.3 Barn som har fyllt 16 år

Flerbarnstillägg omfattar också studerande barn som har fyllt 16 år vilkas studier ger rätt till förlängt barnbidrag enligt 15 kap. 5 § SFB eller studiehjälp enligt 2 kap. studie-stödslagen (1999:1395). (15 kap. 9 § SFB).

För barn som har fyllt 16 år inträder rätten till flerbarnstillägg från och med det kvartal barnet börjar studera och längst till och med det andra kvartalet det år barnet fyller 20 år. Barnet ska stadigvarande bo med den som ska få bidraget. Ett barn som deltar i undervisning som varar kortare tid än åtta veckor, som deltar i deltidsutbildning eller som är gift ger inte rätt till flerbarnstillägg. (15 kap. 11 § SFB).

Exempel

Svea fyller 16 år i april och bor stadigvarande med sin pappa. Svea börjar studera i augusti och får studiehjälp från CSN.

Hennes pappa anmäler det till Försäkringskassan i september och hon räknas med för flerbarnstillägg från och med juli.

Studieavbrott

Om ett barn avbryter sina studier upphör rätten att räkna med barnet för flerbarnstillägg månaden efter den månad studierna avbryts (15 kap. 9 och 13 §§ SFB).

Om ett barn återupptar sina studier inträder rätten att räkna med barnet för flerbarnstillägg månaden efter den månad studierna återupptas (15 kap. 9 och 13 §§ SFB).

Olovlig frånvaro

Rätt till flerbarnstillägg kan endast finnas för hel kalendermånad och inte för del av kalendermånad (15 kap. 8 § SFB). Rätt till studiehjälp kan dock finnas för del av kalendermånad. När rätt till studiehjälp endast finns för del av en kalendermånad medför det att det inte går att nå en samstämmighet i förmånstiderna mellan studiehjälp och flerbarnstillägg. Oavsett om rätt till studiehjälp finns för hel kalendermånad eller del av kalendermånad, kan rätt till flerbarnstillägg endast bedömas för hel kalendermånad.

Eftersom flerbarnstillägg ska upphöra att lämnas alternativt minskas från och med månaden efter att en förändring som påverkar rätten till förmånen ägt rum, innebär det att så länge det finns rätt till studiehjälp för barnet för någon del av månaden så påverkas inte rätten till flerbarnstillägg. Det innebär att rätten till flerbarnstillägg inte påverkas av barnets studieavbrott, så länge den olovliga frånvaron inte medför att studiehjälpen dras in för en hel kalendermånad eller längre.

Om den olovliga frånvaron medför att studiehjälpen dras in för en hel kalendermånad eller längre, inträder rätten att räkna med barnet på nytt för flerbarnstillägg från och med månaden efter att studierna återupptas. En förutsättning för det är dock att en

ny anmälan för att få flerbarnstillägg för barnet genom att lämna uppgifter om barnets skolgång kommer in till Försäkringskassan (16 kap. 12 § 2 st. SFB).

Om barnet redan har återupptagit studierna när Försäkringskassan hanterar impulsen om studieavbrott krävs det däremot inte någon ny anmälan om att barnet går i skolan, för att barnet på nytt ska kunna räknas med för flerbarnstillägg. Det innebär att barnet kan räknas med för flerbarnstillägg från och med månaden efter att studierna återupptogs utan anmälan (analogtolkning av 16 kap. 12 § 2 st. SFB).

Exempel

Ett barn bedriver studier som ger rätt till studiehjälp och flerbarnstillägg betalas ut för barnet.

a) Studier avbryts och återupptas under en och samma månad

Barnet har olovlig frånvaro den 6 oktober och mellan den 10 och 29 oktober. CSN beslutar därför om att rätt till studiehjälp endast finns för del av oktober. Eftersom studiehjälpen inte har dragits in för en hel kalendermånad eller längre påverkas inte rätten till flerbarnstillägg och det ska därför betalas ut utan avbrott eller minskning.

b) Studier avbryts en månad och återupptas månaden därpå

Barnet har olovlig frånvaro den 6 oktober och mellan den 29 oktober och den 3 november. CSN beslutar därför om att rätt till studiehjälp endast finns för del av oktober och del av november. Eftersom studiehjälpen inte har dragits in för en hel kalendermånad eller längre påverkas inte rätten till flerbarnstillägg och det ska därför betalas ut utan avbrott eller minskning.

c) Studier avbryts en månad och återupptas senare än månaden därpå

Barnet har olovlig frånvaro den 6 oktober och mellan den 29 oktober och den 3 december. CSN beslutar därför om att rätt till studiehjälp endast finns för del av oktober, att ingen rätt till studiehjälp finns för november månad och att rätt till studiehjälp finns för del av december. Eftersom studiehjälpen har dragits in för en hel kalendermånad eller längre, påverkas rätten till flerbarnstillägg. Det finns rätt till flerbarnstillägg för barnet till och med oktober månad och sedan efter anmälan på nytt från och med januari månad.

Faktiskt boende

Det är det faktiska boendet som avgör var den studerande ska anses vara stadigvarande bosatt. I 15 kap. 11 § SFB finns inget krav på att den studerande ska vara folkbokförd hos en förälder eller annan vårdnadshavare för att de ska räknas som stadigvarande sammanboende.

Växelvist boende

Om barnet som studerar bor växelvis hos båda föräldrarna anses han eller hon som regel vara stadigvarande bosatt hos båda föräldrarna (jämför prop. 1999/2000:118 Underhållsstöd vid växelvis boende, s. 14 och NJA 1998 s. 267).

När den studerande nekas studiehjälp

Studerande som bedriver studier som ger rätt till studiehjälp kan alltså medräknas vid bedömningen av rätten till flerbarnstillägg. Det är inget krav att studiehjälp faktiskt betalas ut. I stället räcker det att den studerande bedriver sina studier på ett sätt som

i och för sig berättigar till studiehjälp enligt 2 kap. studiestödslagen. Detta framgår av en dom från Kammarrätten i Göteborg (KRNG 5438-09). Se Domsnytt 2010:43.

Om CSN har nekat den studerande studiehjälp ska Försäkringskassan

- kontakta CSN eller den studerande för att få ta del av beslutet om studiehjälp. Av motiveringen framgår orsak till avslag
- kontakta skolan där den studerande är inskriven.

Ett exempel på en situation där ett studerande barn kan berättiga till flerbarnstillägg trots att studiehjälp inte betalas ut är när CSN avslagit begäran om studiehjälp på den grunden att studenten endast har tillfälligt och inte permanent uppehållstillstånd.

Det är lämpligt att informera den studerande om möjligheten att ansöka om studiehjälp från CSN när han eller hon får permanent uppehållstillstånd.

3.4 Förmåner av motsvarande karaktär

Allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg ska inte betalas ut för tid då bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. har lämnats om förmånerna är av motsvarande karaktär (5 kap. 12 § SFB). Dagersättning från Migrationsverket är ett exempel på en sådan förmån. Avsikten är att förhindra att dubbla förmåner betalas ut. Vad det innebär kan du läsa mer om i vägledning 2017:1.

Exempel

En familj med två barn kommer till Sverige den 29 mars som asylsökande och får dag ersättning från Migrationsverket fram till den 6 juli.

Allmänt barnbidrag och flerbarnstillägg kan betalas ut av Försäkringskassan från och med augusti.

4 Bidragsmottagare

Detta kapitel beskriver vem eller vilka som kan vara bidragsmottagare för allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg, vilka särskilda undantag om bidragsmottagare som finns samt hur anmälan om bidragsmottagare ska eller kan göras i olika situationer.

I avsnitt 4.6 beskrivs övergångsbestämmelserna till reglerna i SFB som har trätt i kraft den 1 mars 2014. Läs om när de nya respektive gamla reglerna ska tillämpas vid delning av barnbidrag, växelvist boende, utbetalning av barnbidrag till endast en av föräldrarna och flerbarnstillägg.

4.1 Allmänt barnbidrag

Reglerna om bidragsmottagare är olika beroende på om föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet eller inte.

Även andra personer än föräldrarna kan vara vårdnadshavare för ett barn och få barnbidrag. När två särskilt förordnade vårdnadshavare har gemensam vårdnad ska de regler som gäller för föräldrarna i stället gälla för de särskilt förordnade vårdnadshavarna (16 kap. 9 § SFB).

Utländska avgöranden om vårdnad om barn saknar som regel rättsverkan i Sverige. Läs mer om utländska vårdnadsavgöranden i vägledning (2001:9) Underhållsstöd.

4.1.1 Gemensam vårdnad

Om föräldrarna vid ett barns födelse eller adoption är gifta, får de automatiskt gemensam vårdnad om barnet.

Huvudregeln vid gemensam vårdnad är att det allmänna barnbidraget ska delas mellan föräldrarna. Om föräldrarna gemensamt anmäler vem av dem som ska vara bidragsmottagare betalas bidraget till den angivna mottagaren (16 kap. 5 § SFB). Det gäller oavsett om föräldrarna bor tillsammans eller inte (prop. 2013/14:6).

Föräldrarna kan senare gemensamt anmäla om de vill ha utbetalningen på något annat sätt. Om det kommer in en sådan anmälan och föräldrarna är ense om vem som ska vara bidragsmottagare fattas ett nytt beslut som gäller från och med månaden efter det att anmälan kom in till Försäkringskassan (16 kap. 19 § SFB).

Om föräldrarna inte är ense om till vem det allmänna barnbidraget ska betalas eller om det ska delas mellan dem ska bidraget som huvudregel delas. Det gäller även när föräldrarna bor tillsammans. (Prop. 2013/14:6)

Läs i avsnitt 4.1.4, 4.1.6, 4.1.7, 4.5.1, 4.5.8 och 4.6 om när huvudregeln om delning av barnbidraget ska eller kan frångås.

Exempel

Pernilla och Fredrik är gifta och får barn den 4 mars. Eftersom de har gemensam vårdnad från barnets födelse delas det allmänna barnbidraget från och med april, om de inte senast den 31 mars har anmält vem av dem som ska vara bidragsmottagare. De kan även senare gemensamt anmäla att en av dem ska få hela det allmänna barnbidraget i stället.

En förutsättning för att det allmänna eller det förlängda barnbidraget ska delas vid gemensam vårdnad är att båda vårdnadshavarna är försäkrade för barnbidrag i Sverige. Om endast en av föräldrarna är försäkrad för barnbidrag betalas hela bidraget till den föräldern utan någon anmälan från föräldrarna (16 kap. 5 § SFB).

Om försäkringstillhörigheten ändras anpassas utbetalningen efter det. Det innebär att beslut om delad utbetalning av allmänt eller förlängt barnbidrag fattas så snart Försäkringskassan har fått vetskap om att det finns två behöriga bidragsmottagare, om inte någon anmälan kommer in från föräldrarna (prop. 2013/14:6 s. 22). Inkommer en sådan gemensam anmälan senare fattas ett nytt beslut som får verkan månaden efter det att anmälan kom in till Försäkringskassan (16 kap. 19 § SFB).

Läs mer om vem som kan få barnbidrag när Sverige har primärt och sekundärt ansvar för att betala ut bidraget med tillämpning av förordning 883/2004, i vägledning (2004:8) EU-familjeförmåner.

4.1.2 Ensam vårdnad

Den som har ensam vårdnad om ett barn får det allmänna eller det förlängda barnbidraget (16 kap. 4 § SFB).

Om föräldrarna inte är gifta med varandra när barnet föds får mamman ensam vårdnad och det allmänna barnbidraget betalas ut till henne. Om föräldrarna senare får gemensam vårdnad delas det allmänna barnbidraget mellan föräldrarna enligt huvudregeln (16 kap. 5 § SFB).

4.1.3 Omyndig förälder

En omyndig förälder är som regel vårdnadshavare för sitt barn, och kan därmed också förfoga över barnbidraget för barnet. Omyndiga föräldrar har alltså rätt till barnbidrag under samma förhållanden som myndiga föräldrar har det. (16 kap. 4 och 5 §§ SFB).

4.1.4 Vad gäller om barnet bor varaktigt tillsammans med endast en förälder?

Om två föräldrar har vårdnaden om ett barn men barnet bor varaktigt tillsammans med endast en förälder, har efter anmälan den föräldern rätt att få det allmänna eller det förlängda barnbidraget (16 kap. 7 § SFB).

Ändringen sker då månaden efter den månad föräldern anmält ändrad bidragsmottagare (16 kap. 19 § SFB).

Exempel

Agnes och Matthew har gemensam vårdnad om barnet Milo. Milo bor hos Agnes, som även får allmänt barnbidrag för Milo.

Den 6 april flyttar Milo till Matthew. Matthew anmäler att Milo varaktigt kommer att bo med honom och att han ska vara bidragsmottagare för det allmänna barnbidraget. Anmälan lämnas till Försäkringskassan den 2 maj.

Matthew får allmänt barnbidrag för Milo från och med juni, eftersom ändringen sker månaden efter den månad han har anmält ändrad bidragsmottagare till Försäkringskassan.

4.1.5 Bedömning av barnets faktiska boende

Vid bedömningen av hos vilken förälder barnet anses bo varaktigt ska du ta hänsyn till det faktiska boendet. I 16 kap. 7 § SFB finns inget krav på att barnet ska vara folkbokfört hos en förälder för att de ska räknas som varaktigt sammanboende.

4.1.6 Delat barnbidrag när barnet bor växelvis

Om ett barn bor växelvis hos båda föräldrarna och de har gemensam vårdnad om barnet, delas det allmänna eller det förlängda barnbidraget mellan föräldrarna efter anmälan av någon av dem (16 kap. 7 § SFB).

Ett barn anses bo växelvis om den förälder som har anmält att bidraget ska delas kan visa att det är sannolikt att barnet bor så (16 kap. 8 § SFB). Det kan föräldern göra genom att visa en lagakraftvunnen dom om växelvist boende, ett avtal om växelvist boende som har godkänts av socialnämnden, ett beslut av Försäkringskassan om att betala underhållsstöd vid växelvist boende eller på annat sätt. Om den andra föräldern anser att underlaget inte visar barnets faktiska boende ska den föräldern visa att det är sannolikt att barnet inte bor växelvis. I annat fall bör barnet anses bo växelvis om inte omständigheterna i övrigt talar emot en sådan bedömning. (Prop. 2013/14:6)

Om den anmälade föräldern uppger att barnet i genomsnitt vistas 12 dygn eller mer per månad hos henne eller honom har den anmälade föräldern gjort det sannolikt att barnet bor växelvis. Om den andra föräldern visar att barnet inte bor växelvis, till exempel genom att uppge antal dagar som barnet vistas hos föräldern, är det åter upp till den anmälade föräldern att göra det sannolikt att barnet bor växelvis för att en ändring ska kunna ske (16 kap. 8 § SFB).

Läs i avsnitt 3.1.6 om begreppet växelvist boende.

Det allmänna och det förlängda barnbidraget delas månaden efter att den anmälade föräldern visat att barnet bor växelvis. (16 kap. 19 § SFB).

4.1.7 Anmälan om delat allmänt eller förlängt barnbidrag

Det kan hända att föräldern som anmäler delat allmänt eller förlängt barnbidrag inte har visat att barnet bor växelvis. Då ska komplettering begäras, där föräldern ska göra sannolikt att barnet bor växelvis. Om komplettering inte kommer in avslås anmälan om delat barnbidrag. (16 kap. 8 § SFB).

Läs mer om beslut om avslag när det saknas bevisning i ett ärende, i vägledningen (2004:7) Försäkringskassan och förvaltningslagen avsnitt 5.4, s. 67.

4.1.8 Utbetalning till fel förälder

Utbetalningen av barnbidrag kan påverkas när antalet försäkrade vårdnadshavare ändras från två till en, eller omvänt från en till två. En förändring kan till exempel bero på att

- den ena vårdnadshavaren upphör att omfattas av svensk försäkring
- den ena vårdnadshavaren börjar omfattas av svensk försäkring
- barnet bara har haft en vårdnadshavare men får två vårdnadshavare.

Förändringen kan också bero på att en anmälan om mottagare har lämnats till Försäkringskassan.

En utbetalning av allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg som gjorts till fel förälder är normalt sett att uppfatta som en sådan felaktig utbetalning som föranleder en impuls till återkrav. Kammarrätterna i Stockholm, Göteborg och Sundsvall (KRNS 8533-02, KRNG 657-15, KRSU 797-15) har dock uttalat att barnbidrag utbetalas för ett visst barn och för en viss period. Enligt kammarrätterna kan det aldrig bli aktuellt att betala ut mer än ett barnbidrag för samma barn och period (Domsnytt 2016:021).

Försäkringskassan tolkar kammarrätternas domar så att en utbetalning av barnbidrag till fel förälder inte är en felaktig utbetalning under följande förutsättningar:

- Utbetalningen skulle ha gjorts till barnets andra förälder.
- Samma barnbidragsbelopp per månad som har betalats ut för barnet till den ena föräldern, skulle ha betalats ut för barnet till den andra föräldern.
- Den förälder som fått utbetalningen är vårdnadshavare för barnet under den period som utbetalningen avser.

Utbetalningen ändras i dessa fall endast från och med första påverkbara utbetalningsperiod. Det gäller oavsett om impulsen om förändringen kommer för sent till Försäkringskassan eller om Försäkringskassan inte hinner hantera impulsen i tid.

För flerbarnstillägg kan detta bara tillämpas om de två berörda föräldrarna enbart har gemensamma barn som berättigar till flerbarnstillägg. (Domsnytt 2016:21).

4.2 Förlängt barnbidrag

För förlängt barnbidrag gäller i huvudsak samma regler om bidragsmottagare som för allmänt barnbidrag, så länge barnet är omyndigt.

4.2.1 Barn som har fyllt 18 år

När ett barn har fyllt 18 år eller gift sig får han eller hon bidraget utbetalt till sig själv (16 kap. 3 § SFB). Detta gäller även om barnet placerats av socialnämnden i ett familjehem eller om barnet vårdas i ett stödboende eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten.

Exempel

Daniel studerar på gymnasiesärskola och fyller 18 år den 15 oktober.

Förlängt barnbidrag ska från och med oktober betalas till Daniel.

Exempel

Linda studerar på gymnasiesärskola och fyller 18 år den 25 oktober.

Eftersom förmånen betalas ut den 20:e får Linda det förlängda barnbidraget från och med november.

Exempel

Fredrik studerar på gymnasiesärskola och fyller 18 år den 26 januari. Han bor växelvis hos sina föräldrar. Fredriks föräldrar får delat förlängt barnbidrag till och med januari.

Den delade utbetalningen upphör automatiskt från och med februari eftersom det då betalas ut till Fredrik.

4.3 Flerbarnstillägg

Den som får allmänt barnbidrag för de barn som omfattas av flerbarnstillägget får också flerbarnstillägget (16 kap. 12 § SFB). Någon anmälan eller ansökan behövs inte i dessa fall.

Om allmänt barnbidrag inte längre betalas ut för alla de barn som flerbarnstillägget avser, får barnens vårdnadshavare flerbarnstillägget. Om alla barn som berättigar till flerbarnstillägget är myndiga, eller om barnen saknar vårdnadshavare, får den eller de föräldrar som barnen stadigvarande sammanbor med flerbarnstillägget. (16 kap. 13 § SFB).

En särskilt förordnad vårdnadshavare kan inte vara mottagare av flerbarnstillägg för ett myndigt barn eftersom personen inte är förälder till barnet eller likställs med förälder (16 kap. 13 § SFB).

4.3.1 Sammanräkning av barn

Föräldrar får räkna samman sina gemensamma och icke gemensamma barn vid beräkningen av flerbarnstillägg (15 kap. 9 och 12 §§ SFB). Anmälan ska göras till Försäkringskassan av den som önskar få flerbarnstillägget, utom i de fall där två föräldrar bor tillsammans med ett eller flera barn som de har gemensamt, om någon av dem får allmänt eller förlängt barnbidrag för barnet (16 kap. 12 § SFB). Försäkringskassan har redan denna information.

Undantaget från anmälningskravet gäller oavsett om föräldrarna har delad utbetalning av det allmänna eller det förlängda barnbidraget för ett eller flera barn eller om de är mottagare av hela bidraget för olika barn inom samma hushåll, varav minst ett barn är gemensamt. Undantaget från kravet på anmälan när utbetalningen av det allmänna eller det förlängda barnbidraget är delad, omfattar såväl situationen när bidraget delas i samband med barnets födelse på grund av föräldrarnas passivitet eller aktiva val om delad utbetalning, som när bidraget börjar delas efter en förälders anmälan om delad utbetalning när barnet bor växelvis. (Prop. 2013/14:6)

Läs i avsnitt 4.6 om övergångsbestämmelserna till föreskrifterna om flerbarnstillägg i SFB som har trätt i kraft den 1 mars 2014.

Exempel

Sofia har ett barn som är fött den 1 maj 2012 som hon får helt allmänt barnbidrag för sedan juni 2012. Sofia flyttar ihop och gifter sig med Josef. Den 15 juni 2014 får Sofia och Josef barnet Noel tillsammans. Föräldrarna anmäler Josef som mottagare av det allmänna barnbidraget för Noel.

Eftersom Sofia och Josef bor tillsammans med ett barn som de har gemensamt och någon av dem får allmänt barnbidrag för barnet och det i underlaget för flerbarnstillägget ingår ett barn som är fött den 1 mars 2014 eller senare, räknas barnen i hushållet automatiskt samman för flerbarnstillägg från och med juli 2014.

4.3.2 Mottagare av flerbarnstillägg

Om två personer som bor tillsammans och inte får allmänt eller förlängt barnbidrag för samma barn skulle kunna få flerbarnstillägget, ska det betalas ut till den person som anmäls som bidragsmottagare. Anmälan ska göras till Försäkringskassan av personerna gemensamt. Om ingen anmälan kommer in fördelas flerbarnstillägget proportionerligt mellan föräldrarna enligt bestämmelserna i 16 kap. 16 och 17 §§ SFB (16 kap. 14 § SFB).

Föräldrarna kan senare gemensamt anmäla om de vill ha utbetalningen på något annat sätt. Om det kommer in en sådan anmälan och föräldrarna är ense om vem som ska vara bidragsmottagare fattas ett nytt beslut som gäller från och med månaden efter det att anmälan kom in till Försäkringskassan (16 kap. 19 § SFB).

Även när allmänt eller förlängt barnbidrag delas för ett eller flera barn med anledning av att föräldrarna inte har gjort någon anmälan om bidragsmottagare eller har gjort ett aktivt val om delad utbetalning eller bidraget börjar delas efter en förälders anmälan när barnet bor växelvis, ska flerbarnstillägget fördelas proportionerligt enligt bestämmelserna i 16 kap. 16 och 17 §§ SFB (16 kap. 15 § SFB).

Läs i avsnitt 4.6 om övergångsbestämmelserna till reglerna om flerbarnstillägg i SFB som har trätt i kraft den 1 mars 2014.

Läs vidare i avsnitt 5.1.1 om hur flerbarnstillägget beräknas när barnbidraget delas.

Exempel

Lisa är gift med Anders och tillsammans har de barnet Oscar som är född den 4 augusti 2010 och som Lisa får allmänt barnbidrag för. Den 25 april 2014 föds barnet Tilda och det allmänna barnbidraget delas för henne mellan Lisa och Anders från och med maj 2014.

Eftersom Lisa och Anders bor tillsammans med ett barn som de har gemensamt och någon av dem får allmänt barnbidrag för barnet och det i underlaget för flerbarnstillägget ingår ett barn som är fött den 1 mars 2014 eller senare, räknas barnen i hushållet automatiskt samman för flerbarnstillägg. Från och med maj 2014 fördelas flerbarnstillägget proportionerligt mellan Lisa och Anders eftersom det finns delat allmänt barnbidrag i hushållet.

Om föräldrarna däremot väljer att Anders ska vara mottagare av hela det allmänna barnbidraget för Tilda kan Lisa och Anders gemensamt välja vem som ska få flerbarnstillägget. Om de väljer Anders som mottagare av det allmänna barnbidraget för Tilda men inte gör något val av mottagare för flerbarnstillägget, så fördelas flerbarnstillägget proportionerligt mellan Lisa och Anders.

4.3.3 Barn som har fyllt 16 år

Anmälan för flerbarnstillägg för barn över 16 år ska göras till Försäkringskassan av den som önskar få flerbarnstillägget (16 kap. 12 § SFB).

När förlängt barnbidrag eller studiehjälp är delat är det tillräckligt att *en* av föräldrarna anmäler till Försäkringskassan att barnet studerar för att *båda* föräldrarna ska få räkna med barnet för eventuellt flerbarnstillägg (Försäkringskassans rättsliga ställningstagande [2006:12] Flerbarnstillägg – rätten att få räkna med studerande barn över 16 år utan anmälan).

Läs vidare i avsnitt 5.1.1 om hur flerbarnstillägget beräknas när det allmänna eller det förlängda barnbidraget eller studiehjälpen delas för ett barn.

4.4 Bidragsmottagare för ensamkommande barn

Lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn trädde i kraft den 1 juli 2005. Syftet är att stärka skyddet för barn som av flyktingskäl eller andra skäl kommer ensamma till Sverige och som söker uppehållstillstånd här. I SFB finns inget stöd för att betala ut barnbidrag till en god man.

Om barnet beviljas uppehållstillstånd i Sverige ska den gode mannen ersättas av en särskilt förordnad vårdnadshavare enligt föräldrabalken. Vårdnadshavaren kan då få allmänt barnbidrag eller förlängt barnbidrag för barnet (16 kap. 4 § SFB).

Om socialnämnden har placerat ett ensamkommande barn i familjehem får Försäkringskassan betala ut allmänt barnbidrag och förlängt barnbidrag till familjehemsföräldern (106 kap. 6 § SFB). Läs vidare i avsnitt 4.5 och 4.5.2.

4.5 Särskilda undantag för allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg

Det finns några undantag från de vanliga reglerna om bidragsmottagare när Försäkringskassan betalar ut allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg. Det gäller när

- en förälder inte kan delta i vårdsnaden
- ett barn är placerat i ett familjehem genom socialnämnden
- ett barn är placerat i ett enskilt hem av någon annan än socialnämnden
- det finns särskilda skäl.

Ändring av bidragsmottagare sker i ovanstående fall månaden efter den månad då anmälan eller begäran är lämnad till Försäkringskassan (16 kap. 19 § SFB).

Ett annat undantag från de vanliga reglerna om bidragsmottagare när Försäkringskassan betalar ut allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg gäller när

- ett barn vårdas i ett stödboende eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten

Ändring av bidragsmottagare sker då från och med ingången av den månad som barnet faktiskt vårdas där. Det spelar ingen roll när begäran lämnades till Försäkringskassan (106 kap. 7 § SFB).

För familjehem kan socialnämnden lämna både kommunal och statlig kostnadsersättning som kan variera över tid och utifrån behov. Därför är det upp till socialnämnden att begära när de vill att barnbidraget ska betalas till familjehemmet. Vid vårdplacering i ett stödboende eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten finns kostnaden för socialnämnden direkt i samband med placeringen.

4.5.1 En förälder kan inte delta i vårdsnaden

Om den förälder som får allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag eller flerbarnstillägg inte kan delta i vårdsnaden av barnet under en längre tid på grund av frånvaro, sjukdom eller någon annan orsak har den andre föräldern rätt att ta emot bidraget, om föräldrarna har gemensam vårdsnad om barnet (16 kap. 6 § SFB).

4.5.2 Ett barn är placerat i ett familjehem genom socialnämnd

Om socialnämnden har placerat ett barn i familjehem får Försäkringskassan betala ut allmänt barnbidrag och förlängt barnbidrag till familjehemsföräldern (106 kap. 6 § SFB). Om barnet finns i ett jourhem, akuthem, nätverkshem, släktinghem eller motsvarande anses barnet ha placerats i ett familjehem genom socialnämnden.

En förutsättning för rätten till allmänt barnbidrag och förlängt barnbidrag är i dessa fall att socialnämnden har lämnat en begäran om ändrad utbetalning av bidraget till Försäkringskassan (106 kap. 6 § SFB).

Om socialnämndens begäran om att bidraget ska betalas ut till ett familjehem omfattar båda föräldrarna i familjehemmet, ska bidraget delas mellan dem (jfr 106 kap. 6 § SFB).

Försäkringskassan ska inte pröva anledningen till att barnet har placerats i ett familjehem.

Placeringen fortsätter till dess det finns ett beslut om att placeringen inte längre ska pågå.

Exempel

Socialnämnden har placerat ett barn i ett familjehem från och med den 28 januari och Försäkringskassan får en begäran om ändrad utbetalning av allmänt barnbidrag den 1 februari.

Ändringen av bidragsmottagare sker månaden efter den månad begäran har inkommit till Försäkringskassan. Den nya bidragsmottagaren får därför det allmänna barnbidraget från och med mars.

Om socialnämnden omplacerar ett barn från ett familjehem till ett annat familjehem, eller återplacerar ett barn hos en vårdnadshavare, ändras bidragsmottagaren från och med månaden efter att båda dessa villkor är uppfyllda:

- barnet har omplacerats/återplacerats
- socialnämnden har lämnat en begäran om ändring till Försäkringskassan.

Familjehem, jourhem med mera

Familjehem är ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran eller vuxna för vård och omvårdnad. Verksamheten får inte bedrivas yrkesmässigt.

Jourhem är ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn och ungdomar för tillfälliga placeringar. Ett jourhem ska vara lika väl utrett som ett familjehem men jourhemmet har ett generellt tillstånd att ta emot barn och ungdomar för tillfälliga placeringar i främst akuta situationer.

Socialnämnden beslutar om ett barn ska placeras i ett familjehem. Beslutet kan inte delegeras till tjänsteman.

4.5.3 Metodstöd – socialnämndens begäran

Du ska endast begära in socialnämndens protokoll angående barns placering i ett familjehem om det finns något som talar för att uppgifterna i socialnämndens begäran är felaktiga.

4.5.4 Ett barn är placerat i ett enskilt hem av annan än socialnämnd

Om ett barn har placerats i ett enskilt hem av någon annan än socialnämnden får Försäkringskassan besluta att allmänt barnbidrag och förlängt barnbidrag ska betalas ut till familjehemsföräldern. En begäran om detta får göras av den eller de vårdnadshavare som annars skulle få bidraget (106 kap. 6 § SFB).

4.5.5 Information till socialnämnden

Om du beslutar att allmänt eller förlängt barnbidrag ska betalas ut till familjehemsföräldern ska du underrätta socialnämnden i den kommun där familjehemsföräldern är bosatt (3 § andra stycket BBF).

4.5.6 Särskilda skäl

Om det finns särskilda skäl får allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg betalas ut till den andra föräldern, någon annan lämplig person eller till socialnämnden att användas för barnets bästa (16 kap. 18 § SFB).

Det är endast socialnämnden som kan begära en ändrad utbetalning av barnbidrag på grund av att det finns särskilda skäl (16 kap. 18 § SFB). I socialnämndens begäran framgår nämndens skäl till att begäran har lämnats till Försäkringskassan.

Särskilda skäl för en sådan ändring kan vara att bidragsmottagaren inte svarar för några kostnader för barnet eller allvarligt brister i att tillgodose barnets behov. En konstaterad olämplig användning av bidraget ska inte vara tillfällig och bidragsmottagarens försummelser ska ge påtagliga negativa konsekvenser för barnet. Lämplighetsbedömningen med anledning av socialnämndens begäran kan inrymma både ekonomiska och sociala aspekter på om barnets behov blir tillgodosedda. Vid bedömningen bör man inte endast ta hänsyn till hur själva barnbidragsbeloppet används, utan göra en helhetsbedömning av hur försörjningsansvaret för barnet fullgörs och fördelas mellan barnets båda föräldrar. Möjligheten till att göra ett byte av bidragsmottagare på begäran av socialnämnden bör tillämpas restriktivt. (Prop. 2013/14:6, s. 31–35)

I normalfallet finns det ingen anledning att ifrågasätta socialnämndens begäran, dvs. om de skäl som socialnämnden har lämnat överensstämmer med förarbetena till bestämmelsen.

4.5.7 Stödboende eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten

Om ett barn vårdas i ett stödboende eller ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten vid ingången av en viss månad får allmänt barnbidrag och förlängt barnbidrag för den månaden betalas ut till det kommunala organ som svarar för vårdkostnaden. Eventuellt överskott ska redovisas till den som annars skulle få bidraget (106 kap. 7 § SFB).

Ett stödboende kan vara ett fristående placeringsalternativ eller fungera som utslussning efter att barnet fått annan vård utanför det egna hemmet. I första hand är alternativet avsett för unga i åldern 18–20 år, men om det finns särskilda skäl kan ett barn i åldern 16–17 placeras i ett stödboende. Även om placeringen kan innebära att barnet bor i en egen lägenhet, har socialnämnden fortsatt ett övergripande ansvar på motsvarande sätt som vid en placering i familjehem eller hem för vård och boende inom socialtjänsten. (Prop. 2015/16:43 s. 36, 38 och 44.)

Hem för vård eller boende är ett hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med boende. Verksamheten i respektive hem bedrivs yrkesmässigt. Ett beslut om ett barns placering i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten kan delegeras till en tjänsteman. Kommunerna har rätt att få allmänt barnbidrag för barn som är placerade för vård och boende inom Statens Institutionsstyrelse (SIS). Dessa statliga hem har inrättats för vård av unga som behöver stå under särskilt noggrann tillsyn (enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)). De är definitionsmässigt hem för vård eller boende (prop. 2006/07:129, s 51). Kommunerna betalar en avgift för placeringen.

Placeringen fortsätter till dess att det finns ett beslut om att placeringen inte längre ska pågå.

Om socialnämnden återplacerar ett barn från ett stödboende eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten hos en vårdnadshavare, ändras bidragsmottagaren från och med månaden efter återplaceringen. Detsamma gäller om socialnämnden omplacerar ett barn från ett stödboende eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten till ett familjehem. Då ändras bidragsmottagaren från och med månaden efter omplaceringen. Det spelar ingen roll när socialnämnden lämnade begäran om ändring till Försäkringskassan (106 kap. 7 § SFB).

4.5.8 Metodstöd – socialtjänstens beslut

Du ska inte pröva anledningen till att barnet placerats i ett hem för vård och boende inom socialtjänsten.

Du begär endast in socialtjänstens beslut angående barns placering i hem för vård eller boende inom socialtjänsten, om det finns något som talar för att uppgifterna i socialtjänstens beslut är felaktiga.

4.6 Övergångsbestämmelser

Bestämmelserna som har trätt i kraft den 1 mars 2014 om delning av allmänt och förlängt barnbidrag, växelvist boende, utbetalning av allmänt och förlängt barnbidrag till endast en av föräldrarna och flerbarnstillägg tillämpas första gången

- på barn som är födda efter ikraftträdandet eller, vid adoption, när den som adopterat barnet har fått barnet i sin vård efter ikraftträdandet, och
- på barn som har blivit försäkrade för barnbidrag först efter ikraftträdandet.

De nya bestämmelserna tillämpas också om en förälder den 1 mars 2014 eller senare har gjort en anmälan om till vem det allmänna eller det förlängda barnbidraget ska lämnas. Detta innebär att föräldrar som redan får allmänt eller förlängt barnbidrag före ikraftträdandet av regeländringarna den 1 mars 2014 och som inte lämnar någon anmälan om till vem utbetalning ska ske, vanligtvis inte kommer att beröras av de nya bestämmelserna, medan de som blir berättigade till bidrag efter ikraftträdandet kommer att omfattas av de nya bestämmelserna. Föräldrar till barn som berättigar till bidrag före ikraftträdandet av regeländringarna kan dock få en prövning enligt de nya bestämmelserna av vem som ska vara bidragsmottagare. En förutsättning för detta är att en förälder efter ikraftträdandet lämnar en anmälan om till vem det allmänna eller det förlängda barnbidraget ska lämnas. (Prop. 2013/14:6, s. 41–42)

De nya bestämmelserna om anmälan enligt 16 kap. 14 § SFB om till vem flerbarnstillägget ska lämnas ska också tillämpas om föräldrar efter ikraftträdandet lämnar en anmälan till Försäkringskassan om vem av dem som ska vara mottagare av allmänt eller förlängt barnbidrag för ett barn som föddes före ikraftträdandet. En sådan anmälan får konsekvenser för inom vilket hushåll flerbarnstillägget för ett visst barn ska räknas samman, eller om flerbarnstillägget ska proportioneras mellan föräldrarna om någon anmälan inte kommer in. En utebliven anmälan om vem som ska vara mottagare av flerbarnstillägget innebär, när det i underlaget för tillägget ingår något barn som omfattas av de nya bestämmelserna, att det sker en proportionerlig beräkning av flerbarnstilläggets fördelning mellan föräldrarna. De äldre bestämmelserna som fortfarande tillämpas om det i underlaget för tillägget endast ingår barn som omfattas av de äldre bestämmelserna, innebär att en av föräldrarna, det vill säga oftast modern, fortfarande kommer att vara mottagare av flerbarnstillägget om det inte görs någon anmälan. (Prop. 2013/14:6, s. 42–43)

Den ändrade bestämmelsen i 16 kap. 12 § SFB som innebär en begränsning av anmälningskravet för flerbarnstillägg, ska tillämpas om det i underlaget för flerbarnstillägg ingår något barn som har fötts eller blivit försäkrat för barnbidrag först efter ikraftträdandet. Den som vill ha en ändrad sammanräkning för flerbarnstillägg av barn som är födda före ikraftträdandet ska fortfarande göra en anmälan om det enligt de äldre bestämmelserna. (Prop. 2013/14:6, s. 43)

Om en förälder har fått flerbarnstillägg med tillämpning av de nya bestämmelserna om sådant tillägg ska de nya bestämmelserna alltid tillämpas för den föräldern och för förälderns hushåll även om hushållet ombildas. Någon återgång till att tillämpa äldre bestämmelser kan inte komma i fråga, om väl de nya bestämmelserna har tillämpats för en person. Detta innebär att de nya bestämmelserna om flerbarnstillägg i vissa fall kan bli tillämpliga även på barn som har berättigat till barnbidrag före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna och detta utan att föräldrarna har gjort någon anmälan efter ikraftträdandet. (Prop. 2013/14:6, s. 43)

Äldre bestämmelser om när en ändring av bidragsmottagare ska få verkan ska fortfarande tillämpas när Försäkringskassan före ikraftträdandet har fått kännedom om sådana ändrade förhållanden som är avgörande för vem som ska få bidraget. (Prop. 2013/14:6, s. 41)

Äldre bestämmelser om utbetalning till annan på begäran av socialnämnden ska fortfarande tillämpas när en sådan begäran har kommit in till Försäkringskassan före ikraftträdandet. Detta gäller även när ett sådant beslut omprövas efter att ha överklagats. (Prop. 2013/14:6, s. 41 och 43)

5 Beräkning och utbetalning

I detta kapitel beskrivs hur man beräknar flerbarnstillägg samt hur och när bidragen betalas ut.

Utbetalningsfrågor beskrivs vidare i vägledning (2005:1) Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar.

5.1 Beräkning

5.1.1 Hur beräknas flerbarnstillägg vid delat allmänt och förlängt barnbidrag?

Om det allmänna eller det förlängda barnbidraget eller studiehjälpen delas för ett barn, ska flerbarnstillägget räknas ut på nytt. Flerbarnstillägget proportioneras utifrån antalet barn som föräldern får helt eller delat allmänt eller förlängt barnbidrag eller studiehjälp för.

Flerbarnstillägg per barn när allmänt eller förlängt barnbidraget delas

Antal barn*	Per barn med helt allmänt eller förlängt barnbidrag (studiehjälp), kronor		Per barn till respektive förälder med delat allmänt eller förlängt barnbidrag (studiehjälp), kronor	
1	–		–	
2 **	75	(150/2)	37,50	(150/4)
3	243,33	(730/3)	121,67	(730/6)
4 ***	435	(1740/4)	217,50	(1740/8)
5	598	(2990/5)	299	(2990/10)

* Med antal barn menas barn som föräldern får helt eller delat allmänt barnbidrag för, samt barn som fyllt 16 år och som får helt eller delat förlängt barnbidrag/studiehjälp. Om föräldrarna får delat allmänt eller förlängt barnbidrag eller studiehjälp för ett barn i samma hushåll räknas barnet som *ett* barn när det belopp som ska fördelas proportionerligt mellan föräldrarna bestäms.

** Om föräldrarna till exempel är sambor och får delat allmänt eller förlängt barnbidrag eller studiebidrag för två gemensamma barn (fyra halva barnbidrag inom hushållet) får de 75 kronor var i flerbarnstillägg (37,50 x 2).

*** Om föräldrarna är sambor i ett ombildat hushåll med två barn var som de delar på det allmänna eller det förlängda barnbidraget eller studiebidraget för med barnens andra föräldrar (fyra halva barnbidrag inom hushållet) får de 435 kronor var i flerbarnstillägg (217,50 x 2).

I beräkningarna ovan har två decimaler använts och slutsumman avrundas till närmast högre hela krontal (16 kap. 20 § SFB och prop. 2005/06:20 sid. 18).

Exempel

Delat allmänt barnbidrag inom hushållet

Maria och Kim bor tillsammans med sina tre gemensamma barn. Maria får helt allmänt barnbidrag för två av barnen och Maria och Kim får delat allmänt barnbidrag för ett barn. Det innebär att det finns två hela och två halva allmänna barnbidrag som motsvarar tre barn.

Eftersom det finns delat allmänt barnbidrag i hushållet ska flerbarnstillägget fördelas proportionerligt mellan föräldrarna. Flerbarnstillägget för tre barn är 730 kronor. Maria får 609 kronor $(730/3 \times 2) + (730/3 \times 0,5 \times 1)$ och Kim får 122 kronor $(730/3 \times 0,5 \times 1)$.

Exempel

Delat allmänt barnbidrag både inom hushållet och mellan olika hushåll

Anna och Antonio bor tillsammans med sitt gemensamma barn som de får delat allmänt barnbidrag för. Anna har även barnet Ola från ett tidigare förhållande. Ola bor växelvis och Anna och Olas pappa får delat allmänt barnbidrag för honom. Det innebär att det finns tre halva allmänna barnbidrag i hushållet som motsvarar två barn.

Eftersom det finns delat allmänt barnbidrag i hushållet ska flerbarnstillägget fördelas proportionerligt mellan föräldrarna. Flerbarnstillägget för två barn är 150 kronor. Anna får 75 kronor $(150/2 \times 0,5 \times 2)$ och Antonio får 38 kronor $(150/2 \times 0,5 \times 1)$.

Exempel

Helt och delat allmänt barnbidrag inom hushållet samt delat allmänt barnbidrag mellan olika hushåll

Emma och Erik bor tillsammans med sina fyra gemensamma barn. Emma får helt allmänt barnbidrag för två barn och Emma och Erik får delat allmänt barnbidrag för två barn. Erik har även barnet Isak från ett tidigare förhållande. Erik och Isaks mamma har gemensamt anmält att de vill dela på bidraget för Isak. Det innebär att det finns två hela allmänna barnbidrag och fem halva allmänna barnbidrag i hushållet som motsvarar fem barn.

Eftersom det finns delat allmänt barnbidrag i hushållet ska flerbarnstillägget fördelas proportionerligt mellan föräldrarna. Flerbarnstillägget för fem barn är 2 990 kronor. Emma får 1 794 kronor $(2\ 990/5 \times 2) + (2\ 990/5 \times 0,5 \times 2)$ och Erik får 897 kronor $(2\ 990/5 \times 0,5 \times 3)$.

Exempel

Växelvist boende

Före delning

Filip bor halvtid hos Christina och halvtid hos Mattias. Christina får helt allmänt barnbidrag för Filip med 1 250 kronor. Mattias har också barnet Elin som bor heltid hos honom och som han får helt allmänt barnbidrag för med 1 250 kronor. Inget flerbarnstillägg betalas, eftersom ingen av föräldrarna får barnbidrag för två barn.

Efter delning

Det allmänna barnbidraget delas för Filip. Christina får 625 kronor i delat allmänt barnbidrag. Inget flerbarnstillägg betalas nu heller eftersom Christina bara får allmänt barnbidrag för ett barn.

Mattias får 1 250 kronor i helt allmänt barnbidrag för Elin och 625 kronor i delat allmänt barnbidrag för Filip. Mattias får alltså allmänt barnbidrag för två barn. Flerbarnstillägget blir 75 kronor för Elin och 37,50 kronor för Filip, totalt 113 kronor per månad.

I denna situation blir flerbarnstillägget högre efter delningen av det allmänna barnbidraget – 113 kronor till Mattias i stället för 0 kronor till vardera föräldern.

Exempel

Växelvist boende

Före delning

William och Filippa bor halvtid hos Sophia och halvtid hos Gustav. Sophia har även barnet Kalle som hon får helt allmänt barnbidrag för. Gustav har inga fler barn. Till Sophia betalas tre hela allmänna barnbidrag med 3 x 1 250 kronor och flerbarnstillägg med 730 kronor per månad.

Efter delning

Det allmänna barnbidraget delas för William och Filippa. Sophia får delat allmänt barnbidrag för dem med 2 x 625 kronor per månad, och helt allmänt barnbidrag för Kalle med 1 250 kronor per månad. Sophia får alltså allmänt barnbidrag för tre barn. Flerbarnstillägget blir 2 x 121,67 kronor för William och Filippa 243,33 kronor för Kalle, totalt 487 kronor.

Gustav får delat allmänt barnbidrag för William och Filippa med 2 x 625 kronor per månad. Gustav får nu allmänt barnbidrag för två barn. Flerbarnstillägget blir 2 x 37,50 kronor för William och Filippa, totalt 75 kronor.

I denna situation blir flerbarnstillägget lägre efter delningen av det allmänna barnbidraget – 487 kronor till Sophia och 75 kronor till Gustav i stället för 730 kronor till Sophia.

5.2 Utbetalning

Allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg betalas ut månadsvis, den 20:e varje månad. Om den 20:e är en söndag, en annan allmän helgdag, en lördag eller midsommarafton, ska förmånerna kunna lyftas närmast föregående vardag (16 kap. 20 § SFB och 8 b § BBF).

Vid manuella utbetalningar och utbetalningar med höga belopp finns speciella riktlinjer. Mer att läsa om det finns i Försäkringskassans riktlinjer (2008:14) för delegation och attest av förvaltningskostnader och försäkringsutbetalningar.

Mer om utbetalning finns att läsa i vägledning (2005:1) Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar.

5.2.1 Allmänt barnbidrag

Allmänt barnbidrag betalas ut med 1 250 kronor i månaden (15 kap. 3 § SFB).

Delat allmänt barnbidrag

Delat allmänt barnbidrag är alltid hälften av helt allmänt barnbidrag, det vill säga 625 kronor per månad och barn (16 kap. 8 § SFB).

5.2.2 Förlängt barnbidrag

Förlängt barnbidrag betalas ut månadsvis och beloppet är detsamma som för allmänt barnbidrag, dvs. 1 250 kronor i månaden (15 kap. 5 § SFB).

Är det allmänna barnbidraget delat, delas det förlängda barnbidraget automatiskt. Det gäller även om det har varit ett glapp i utbetalningen mellan allmänt barnbidrag och förlängt barnbidrag.

5.2.3 Flerbarnstillägg

Flerbarnstillägg betalas ut med 150 kronor per månad för det andra barnet, 580 kronor per månad för det tredje barnet och 1 010 kronor per månad för det fjärde barnet. För det femte och varje ytterligare barn är flerbarnstillägget 1 250 kronor per månad. (15 kap. 8 § SFB).

5.2.4 Förlust av bidrag

Den som har haft rätt till allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag eller flerbarnstillägg, men av någon anledning inte har fått det utbetalt till sig måste ansöka om bidraget hos Försäkringskassan. Ansökan måste komma in till Försäkringskassan senast den 31 december kalenderåret efter det år som bidraget avser. Annars går rätten till bidraget förlorad. (15 kap. 14 § SFB)

Ett exempel på en sådan situation är när en person har arbetat i Sverige under flera års tid, men inte har kontaktat Försäkringskassan förrän långt senare med information om att han eller hon har ett barn under 16 år som är bosatt i ett annat medlemsland. Det är därför först nu som Försäkringskassan får kännedom om att rätten till barnbidrag ska utredas. I en sådan situation kan barnbidrag som längst beviljas i enlighet med 15 kap. 14 § SFB, dvs. som längst från och med januari året innan det år då Försäkringskassan fick impulsen/anspråket om att rätten till barnbidrag ska utredas.

5.2.5 Preskription

Allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg måste ha lyfts före utgången av året efter det då bidraget blev tillgängligt för lyftning. Annars är rätten till bidraget preskriberad och det kan inte betalas ut. (107 kap. 13 § SFB)

Det innebär att om barnbidraget inte har kommit bidragsmottagaren till del året efter det att beloppet blev möjligt att hämta ut (dvs. utbetalningsdagen), så är beloppet preskriberat. Det kan till exempel vara en avi som inte är utlöst i tid eller en utbetalning till ett konto som är avslutat.

6 Övriga bestämmelser

6.1 Anmälningsskyldighet

Den som får allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag eller flerbarnstillägg ska utan dröjsmål göra en anmälan när vissa förutsättningar som är avgörande för rätten till bidrag ändras. Anmälan ska göras till Försäkringskassan (4–6 §§ BBF).

Anmälningsskyldighet om förändringar som kan påverka rätten till och storleken på EU-familjeförmåner framgår av 110 kap. 46 § SFB och artikel 76.4 i förordning 883/2004.

6.1.1 Allmänt barnbidrag

Den som har allmänt barnbidrag ska anmäla till Försäkringskassan när

- bidragsmottagaren eller barnet lämnar Sverige för en tid som kan antas komma att överstiga sex månader.

Om en utlandsvistelse inte från början har kunnat förutses bli längre än sex månader, ska anmälan göras så snart det kan beräknas att vistelsen kommer att överstiga den tiden. En anmälan om utlandsvistelse ska innehålla uppgift om ändamålet med vistelsen och hur länge utlandsvistelsen beräknas vara (4 § andra stycket BBF).

Anmälan ska också göras om

- vårdsnaden om barnet ändras
- det sammanboende upphör som grundat rätten till flerbarnstillägg enligt 15 kap. 12 § SFB.

6.1.2 Flerbarnstillägg

Den som har flerbarnstillägg ska anmäla till Försäkringskassan när

- den studerande inte längre stadigvarande sammanbor med bidragsmottagaren
- de studier upphör som grundat rätt till flerbarnstillägg
- den studerande ingår äktenskap (5 § BBF).

6.1.3 Förlängt barnbidrag

Den som har förlängt barnbidrag ska anmäla till Försäkringskassan när

- en ändring har skett i fråga om vårdsnaden om barnet
- studier avbryts under läsåret som grundat rätt till förlängt barnbidrag (6 § BBF).

6.1.4 Barn som vårdas i hem för vård eller boende

När ett barn skrivs in i eller ut från ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten, ska föreståndaren genast underrätta Försäkringskassan (7 § BBF).

6.2 Ansökan

Den som ansöker om en förmån, har rätt till en förmån eller annars får en förmån enligt SFB ska anmäla ändrade förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av förmånen så snart som möjligt och senast inom 14 dagar efter det att han eller hon fick kännedom om förändringen. Anmälan behöver dock inte göras om Försäkringskassan har kännedom om ändringen. Då saknas behov av en anmälan. (110 kap. 46 och 47 §§ SFB).

En ansökan om en förmån ska innehålla de uppgifter som behövs i ärendet. När det är motiverat får Försäkringskassan kräva att uppgifterna lämnas skriftligt och vara egenhändigt undertecknade. Uppgifter om faktiska förhållanden ska lämnas på heder och samvete. (110 kap. 4 § SFB).

6.2.1 Ansökan om barnbidrag som familjeförmån

När någon gör anspråk på barnbidrag som familjeförmån, ska ansökan och ansökningsdatumet vidarebefordras till det andra medlemslandet eller de andra medlemsländerna som den som ansöker kan ha rätt till familjeförmåner från. Det framgår av förordning 883/2004 och tillämpningsförordning 987/2009.

En förälder kan göra anspråk på barnbidrag genom att kontakta Försäkringskassan. I ärenden som endast bedöms utifrån svensk lagstiftning är det föräldrar som omfattas av svensk lagstiftning som kan göra anspråk på barnbidrag. I ärenden som bedöms utifrån förordning 883/2004 kan även en förälder som inte omfattas av svensk lagstiftning göra det. Det gäller om den andra föräldern omfattas av svensk lagstiftning men inte utnyttjar sin rätt att ansöka. Det datum som anspråket görs likställs med ansökningsdatum, och det är detta datum som ska anges som ansökningsdatum när uppgifter lämnas vidare till ett annat medlemsland.

6.2.2 Metodstöd – utredningsblankett

I Sverige finns det alltså inte något formellt ansökningsförfarande för barnbidraget. Därför kan du som handläggare använda utredningsblankett 5197 när en person gör anspråk på familjeförmåner för barn som inte är bosatta i Sverige men som kan ha rätt till barnbidrag med stöd av förordning 883/2004.

6.3 Återbetalningsskyldighet

En person kan bli återbetalningsskyldig om han eller hon genom att lämna oriktiga uppgifter orsakar att bidrag betalas ut felaktigt eller med ett för högt belopp. En person kan också bli återbetalningsskyldig genom att inte fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet (108 kap. 2 § SFB).

En person kan bli återbetalningsskyldig även om den felaktiga utbetalningen inte är orsakad av henne eller honom. Det gäller när bidrag har betalats ut felaktigt eller med ett för högt belopp och personen skäligen borde ha insett detta. (108 kap. 2 § SFB).

De gemensamma reglerna om återbetalningsskyldighet inom socialförsäkringen finns i vägledning (2005:3) Återkrav.

Läs om hur du hanterar ett överlämnande om återbetalningsskyldighet i Försäkringskassans produktionsprocess (2008:02) för att utreda och besluta om återkrav.

6.4 Utredning och uppgiftsskyldighet

Bestämmelser om utredning och uppgiftsskyldighet finns i 110 kap. SFB.

En person är skyldig att lämna de uppgifter som är av betydelse för att rätten till barnbidrag ska kunna bedömas (110 kap. 13 § SFB). Uppgifter om faktiska förhållanden ska lämnas på heder och samvete (110 kap. 4 § SFB).

Myndigheter, arbetsgivare, uppdragsgivare och försäkringsinrättningar ska på begäran lämna uppgifter om namngivna personer till bland annat Försäkringskassan när det gäller förhållanden som har betydelse för tillämpningen av SFB (110 kap. 31 § SFB).

I vägledning (2004:1) Kontrollutredning beskrivs metoder för utredning och kontroll.

6.5 Om beslut

När det gäller indragning och nedsättning av allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg tillämpas bestämmelserna i 110 kap. 52 och 53 §§ SFB.

Bestämmelserna om interimistiska beslut finns i 112 kap. 2 och 3 §§ samt 108 kap. 10 § SFB.

Vid ändring, omprövning och överklagande av beslut tillämpas reglerna i 113 kap. SFB.

I vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken* beskrivs bland annat kommunicering, interimistiska beslut samt rättelse och ändring av beslut. I vägledning (2001:7) beskrivs reglerna för omprövning, ändring och överklagande av Försäkringskassans beslut.

6.5.1 Underrättelse om beslut

När Försäkringskassan har fattat beslut om barnbidrag ska den förälder som beslutet berör underrättas om beslutet. Enligt huvudregeln i 21 § FL ska föräldern få en individuell underrättelse. Om beslutet rör båda föräldrarna, ska de få varsin underrättelse. Försäkringskassan ska alltså skicka varsitt beslutsbrev även när det är två föräldrar som exempelvis bor tillsammans och har lämnat en gemensam anmälan om mottagare av barnbidrag.

Mer finns att läsa i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Källförteckning

EG-förordningar

Rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Rådets förordning (EG) nr 987/2009 av den 16 september 2009 om tillämpningen av förordningen (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Konventioner

Konvention den 30 mars 1978 mellan Sverige och Jugoslavien om social trygghet

Konvention den 4 januari 1980 mellan Sverige och Marocko om social trygghet

Konvention den 30 juni 1982 mellan Sverige och Staten Israel om social trygghet

Konvention den 9 februari 1988 mellan Sverige och Kap Verde om social trygghet

Konvention den 30 juni 1978 mellan Sverige och Turkiet om social trygghet, i den lydelse som följer av tilläggsöverenskommelsen den 3 juni 1997 och tilläggs-konventionen den 26 augusti 2004

Lagar

Socialförsäkringsbalken

Lagen (2009:260) om upphävande av lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap

Lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn

Studiestödslagen (1999:1395)Lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Folkbokföringslagen (1991:481)

Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag

Skollagen (2010:800)

Lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag

Förordningar

Förordningen (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar

Barnbidragsförordningen (1986:386)

Försäkringskassans författningssamling (FKFS/RFFS)

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2007:7) om förlängt barnbidrag

Försäkringskassans allmänna råd (FKAR/RAR)

RFV:s allmänna råd (RAR 2002:7) om barnbidrag

Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden (FKRS)

Försäkringskassans rättsliga ställningstagande (FKRS 2006:12) Flerbarnstillägg – rätten att få räkna med studerande barn över 16 år utan anmälan

Propositioner

Prop. 2015/16:43 Stödboende – en ny placeringsform för barn och unga

Prop. 2013/14:6 Utbetalning av barnbidrag och flerbarnstillägg

Prop. 2006/07:129 Utveckling av den sociala barn- och ungdomsvården m.m.

Prop. 2005/06:20 Delat barnbidrag vid växelvis boende, m.m.

Prop. 1999/2000:118 Underhållsstöd vid växelvis boende

Domar

HFD 2014 ref. 45

Kammarrätten i Sundsvall mål nr 797-15

Kammarrätten i Göteborg mål nr 657-15

Kammarrätten i Göteborg mål nr 5438-09

Kammarrätten i Stockholm mål nr 8533-02

NJA 1998 s. 267

FÖD 1987:50

Vägledningar

Vägledning 2017:1 Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal

Vägledning (2005:3) Återkrav

Vägledning (2005:1) Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar

Vägledning (2004:8) EU-familjeförmåner

Vägledning (2004:7) Förvaltningsrätt i praktiken

Vägledning (2004:1) Kontrollutredning

Vägledning (2001:9) Underhållsstöd

Vägledning (2001:7) Omprövning, ändring och överklagande av Försäkringskassans beslut

Produktionsprocesser

Processen för barnbidrag (2009:02 Version 2.2)

Försäkringskassans produktionsprocess (2008:02) för att utreda och besluta om återkrav

Interna styrdokument

Försäkringskassans riktlinjer (2008:14) för delegation och attest av förvaltningskostnader och försäkringsutbetalningar